

A sella MR képkalkító diagnosztikája

Dr. Nyilas Nóra Luca
Prof. Dr. Barsi Péter

Gyakorlati neuroradiológia
2024.05.10.

Semmelweis Egyetem
<http://semmelweis.hu/neuroradiologia/>

Orvosi Képkalkító Klinika
Neuroradiológiai Tanszék

Képkalkító protokoll I.

Mit akarunk látni?

- Hypophysis – normálisan < 10 mm
- Microadenoma < 10 mm
- Macroadenoma > 10 mm
  - Kontrollnál méretváltozás
- Bevérzés
- Sinus cavernosus terjedés
- Egyéb környezeti terjedés
- Suprasellaris kompressziós hatás
- Agresszív adenoma: Metastasis

Semmelweis Egyetem
<http://semmelweis.hu/neuroradiologia/>

A sella MR képkalkító diagnosztikája

Dr. Nyilas Nóra Luca

Képkalkító protokoll II.

Hogyan érjük el?

Apró struktúrák – nagy felbontás

Szeletvastagság max. 3 mm
Nagy felbontás (512x512)

Alap szekvenciák

T1 – sagittális és coronalis
KA T1- sagittális és coronalis
T2 coronalis

Klinikai információ elengedhetetlen!

Agresszív adenoma MET

Teljes agy KA 3D T1

Környezeti invasio

STIR vagy T2 FS
KA T1 FS

Vérzés

Haemosiderin érzékeny GRE T2*

Dinamikus KA T1 coronalis

Microadenoma
Cavernosus invasio

ASL MR perfusio:

- Vascularis denzitás
- T2 jelmenet
- Terápiás hatás

Konzisztencia: ?

- T2 jelmenet
- DWI

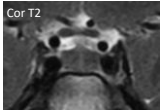
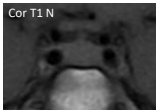
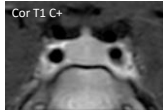
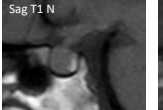
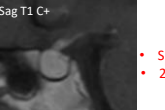
Semmelweis Egyetem
<http://semmelweis.hu/neuroradiologia/>

A sella MR képkalkító diagnosztikája

Dr. Nyilas Nóra Luca

Képkalkító protokoll III.

Alap szekvenciák

- SE alapú mérések
- 2 mm, gap nélkül

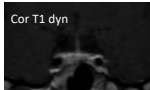
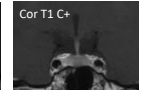
Semmelweis Egyetem
<http://semmelweis.hu/neuroradiologia/>

A sella MR képkalkító diagnosztikája

Dr. Nyilas Nóra Luca

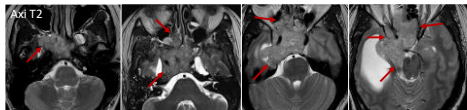
Képkalkító protokoll IV.

Dinamikus mérés - microadenoma

Dinamikus mérés SE alapú legyen!

Környezeti invasio

Semmelweis Egyetem
<http://semmelweis.hu/neuroradiologia/>

A sella MR képkalkító diagnosztikája

Dr. Nyilas Nóra Luca

Anatómia I.

Hypophysis max. magassága

: 6 mm

: 8 mm

: 10 mm

: 12 mm

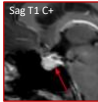
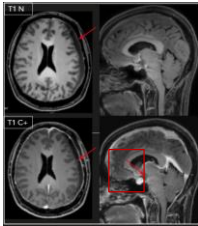
Semmelweis Egyetem
<http://semmelweis.hu/neuroradiologia/>

A sella MR képkalkító diagnosztikája

Dr. Nyilas Nóra Luca

Hyperplasia

- Normális:
- Célszerv elégtelenség
  - primer hypothyreosis
  - Addison betegség
- Neuroendokrin tumor (extrasellaris)
- Terápia mellékhatás
  - ösztrogén, GnRH analóg, antipszichotikum
- DD: Intracranialis hypotensio

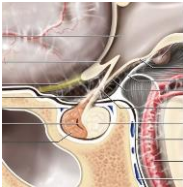
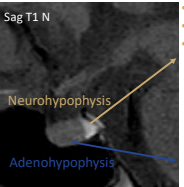

Prepubertás kislánál nagyobb hypophysisnél hyperplasiára gondolni, adenoma nagyon ritka!

Semmelweis Egyetem
<http://semmelweis.hu/neuroradiologia/>
A sella MR képalpító diagnosztikája
Dr. Nyilas Nóra Luca

Anatómia II.

T1 jelintenzitás

- FS nem nyomja el
- 20%-ban hiányzik
- Jeladás csökken:
  - Idős
  - Terhes
  - Dialysis
  - Diabetes

Lehet natív T1 felvételen jeladás

- Újszülött
- Májbeteg

Semmelweis Egyetem
<http://semmelweis.hu/neuroradiologia/>
A sella MR képalpító diagnosztikája
Dr. Nyilas Nóra Luca

Anatómia III.

Kontraszt halmozás

- Incidentaloma 15-20% → Követés: 6/12 hónap
- Cysta (nincs kontraszt halmozás)
- Nem működő/bevérzett adenoma (gyenge/nincs KH)
- Picoadenoma (≤ 3 mm) – késői posztkontrasztos T1 mérés (35-40 min)

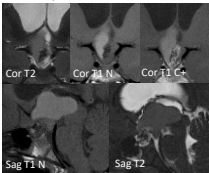
Semmelweis Egyetem
<http://semmelweis.hu/neuroradiologia/>
A sella MR képalpító diagnosztikája
Dr. Nyilas Nóra Luca

Tumorkok I.

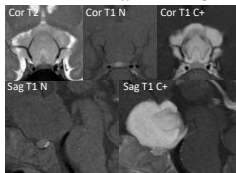
1. Craniopharyngeoma

90% cystosus, calcificalt, KH

2. Astrocytoma

Chiasma-hypothalamus régió

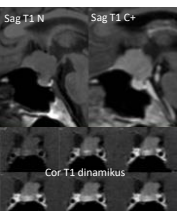

Semmelweis Egyetem
<http://semmelweis.hu/neuroradiologia/>
A sella MR képalpító diagnosztikája
Dr. Nyilas Nóra Luca

Tumorkok II.

3. Meningeoma 10%

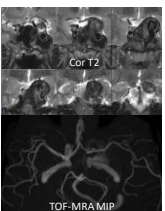

4. Adenoma / PitNET

Az 5 leggyakoribb térfoglaló eltérés az esetek 75-80%-t kiteszik.

A macroadenoma kivételével az eltérések elkülönülnek a hypophysistől

5. Aneurysma 10%

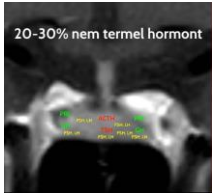

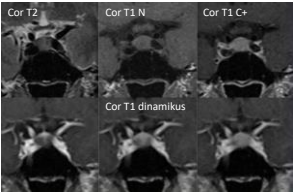
Semmelweis Egyetem
<http://semmelweis.hu/neuroradiologia/>
A sella MR képalpító diagnosztikája
Dr. Nyilas Nóra Luca

Microadenoma I.

≤ 10 mm

20-30% nem termel hormont

A microadenomák 10-30%-a csak dinamikus méréssel ábrázolható! (Osborn's Brain)

Semmelweis Egyetem
<http://semmelweis.hu/neuroradiologia/>
A sella MR képalpító diagnosztikája
Dr. Nyilas Nóra Luca

Microadenoma II.

MR jel (általános):

- Általában isointens
- Heterogén jelmenet (macroadenoma)
  - Cysta
  - Vérzés
  - Meszesedés
  - T2 jelmenet (somatotroph)
- Heterogén KH (dinamikus!)

Ritkán ectopias

- Sinus sphenoidalis
- Sinus cavernosus
- Clivus
- Hypophysis nyél
- III. Kamra
- Nasopharynx

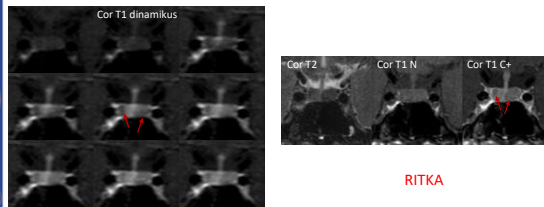

Semmelweis Egyetem
http://semmelweis.hu/neuroradiologia/

A sella MR képalpító diagnosztikája

Dr. Nyilas Nóra Luca

Microadenoma III. Kettős microadenoma

RITKA

Semmelweis Egyetem
http://semmelweis.hu/neuroradiologia/

A sella MR képalpító diagnosztikája

Dr. Nyilas Nóra Luca

Microadenoma IV. Vérzett microadenoma

Osborn's Brain

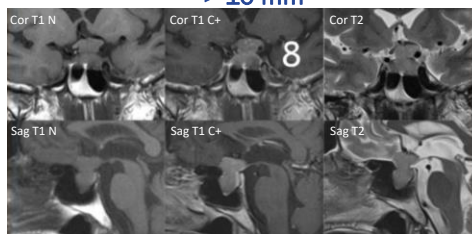

Semmelweis Egyetem
http://semmelweis.hu/neuroradiologia/

A sella MR képalpító diagnosztikája

Dr. Nyilas Nóra Luca

Macroadenoma I. > 10 mm

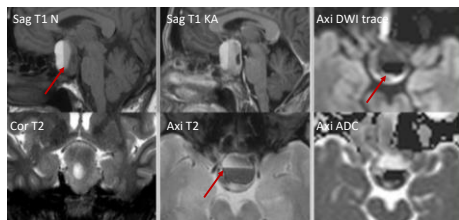

Semmelweis Egyetem
http://semmelweis.hu/neuroradiologia/

A sella MR képalpító diagnosztikája

Dr. Nyilas Nóra Luca

Macroadenoma II. Bevérzett

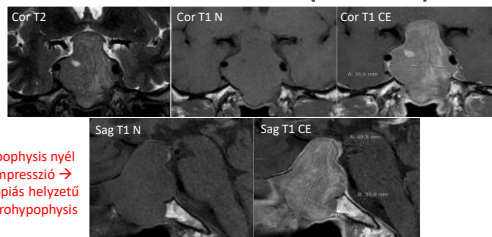

Semmelweis Egyetem
http://semmelweis.hu/neuroradiologia/

A sella MR képalpító diagnosztikája

Dr. Nyilas Nóra Luca

Giant adenoma (≥ 4 cm)

Hypophysis nyél
kompresszió →
Ectopiás helyzetű
neurohypophysis

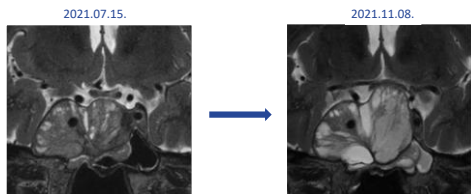

Semmelweis Egyetem
http://semmelweis.hu/neuroradiologia/

A sella MR képalpító diagnosztikája

Dr. Nyilas Nóra Luca

Suprasellaris terjedés

- Chiasma opticum érintettség → látótér kiesés (akut műtét)
- Irradiációs tervezés

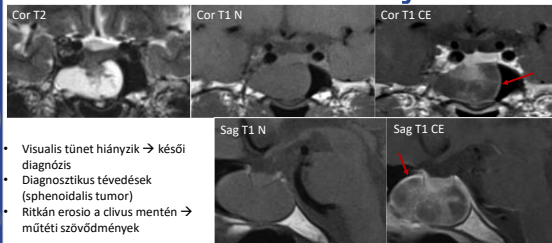

Semmelweis Egyetem
http://semmelweis.hu/neuroradiologia/

A sella MR képalpító diagnosztikája

Dr. Nyilas Nóra Luca

Isolált infrasellaris terjedés

- Viszualis tünet hiányzik → késői diagnózis
- Diagnosztikus tévedések (sphenoidalis tumor)
- Ritkán erosio a clivus mentén → műtėti szövödmények

Semmelweis Egyetem
http://semmelweis.hu/neuroradiologia/

A sella MR képalpító diagnosztikája

Dr. Nyilas Nóra Luca

Sinus cavernosus érintettség I. Knosp classificatio

Grade 0	Grade 1	Grade 2	Grade 3A	Grade 3B	Grade 4
<ul style="list-style-type: none"> - Nem éri el a medialis érintőt. - Total resectio: 100% - Endocrin remissio: 100% 	<ul style="list-style-type: none"> - Medialis és intercaroticus érintő között. - Total resectio: 83% - Endocrin remissio: 88% 	<ul style="list-style-type: none"> - Intercaroticus és lateralis tan. közt. - Total resectio: 71% - Endocrin remissio: 60% 	<ul style="list-style-type: none"> - Lateralis érintő felett terjed. - Total resectio: 85% - Endocrin remissio: 67% 	<ul style="list-style-type: none"> - Lateralis érintő alatt terjed. - Total resectio: 64% - Endocrin remissio: 0% 	<ul style="list-style-type: none"> - ACI+ 360 fokban körbeveszi - Total resectio: 0% - Endocrin remissio: 0%

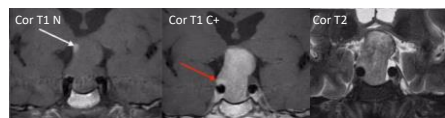

Semmelweis Egyetem
http://semmelweis.hu/neuroradiologia/

A sella MR képalpító diagnosztikája

Dr. Nyilas Nóra Luca

Sinus cavernosus érintettség II.

- ACI-t teljesen körbeveszi
- Sinus cavernosus medialis falon defektus
- Nincs pseudocapsula (komprimált ép hypophysis) az adenoma-sinus közt
- Intracavernosus adenoma jeladású terime (dinamikus segíthet)

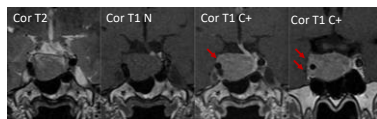

Semmelweis Egyetem
http://semmelweis.hu/neuroradiologia/

A sella MR képalpító diagnosztikája

Dr. Nyilas Nóra Luca

Sinus cavernosus érintettség III.

- ACI-t teljesen körbeveszi
- Sinus cavernosus medialis falon defektus
- Nincs pseudocapsula (komprimált ép hypophysis) az adenoma-sinus közt
- Intracavernosus adenoma jeladású terime (dinamikus segíthet)

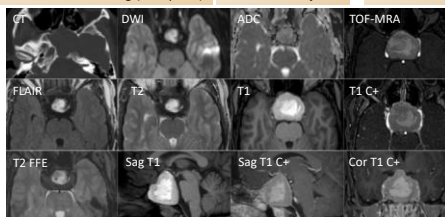
Semmelweis Egyetem
http://semmelweis.hu/neuroradiologia/

A sella MR képalpító diagnosztikája

Dr. Nyilas Nóra Luca

Aggresszív prolactinoma Invazív térfoglalás:

Sinus cavernosus érintettség (Knosp 3-4)   Parasellaris terjedés   Infrasellaris terjedés

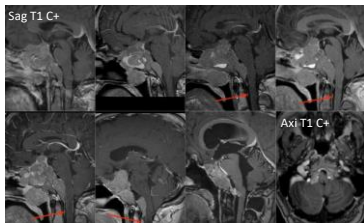

Semmelweis Egyetem
http://semmelweis.hu/neuroradiologia/

A sella MR képalpító diagnosztikája

Dr. Nyilas Nóra Luca

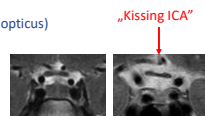
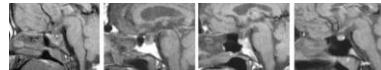
Többször operált agresszív adenoma esetén gondolni kell carcinomára (metastaticus PitNET)!

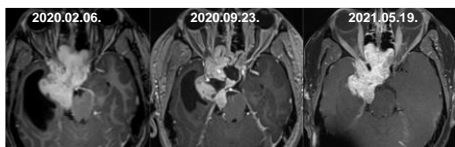
Dg: Craniospinalis vagy távoli metastasis igazolása szükséges!

Preoperatív kivizsgálás

- Sinus sphenoidalis pneumatizáció
  - Conchalis
  - Presellaris
  - Sellaris
  - Postsellaris
- Septatio
  - Van/nincs
  - Egy/több
  - Hol tapad (sella fenék, canalis caroticus, canalis opticus)
- Sella konfiguráció - Bulging
  - Intercaroticus távolság
    - < 12 mm: vascularis sérülés rizikója megnő
- Dorsum sellae pneumatizatio

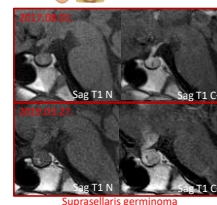
Postoperatív MR kontroll

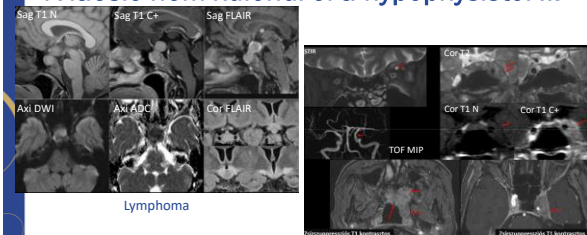
- Korai MR: postop. complicatio, residuais tumor megítélés
- Vérzés/secretum/vérzécscillapító anyag – nem esik össze hónapokig
- 3 hónapos kontroll: postop. eltérések, recidíva megítélés
- Norm. residuais hypophysis: több hónap kell, hogy volumene helyreálljon

A laesio nem különül el a hypophysistől I.

- Túlnyomó többségük macroadenoma 🧑🏻🧑🏻
- Ritkább (mindegy 1-2%)
  - Germinoma 🧑🏻🧑🏻
  - Lymphoma
  - Metastasis (tüdő, emlő)
  - Infundibularis laesiok

A laesio nem különül el a hypophysistől II.

Lymphoma

Perineuralis terjedés

Infundibularis laesiok

Megvastagodás

Histiocytosis
Germinoma

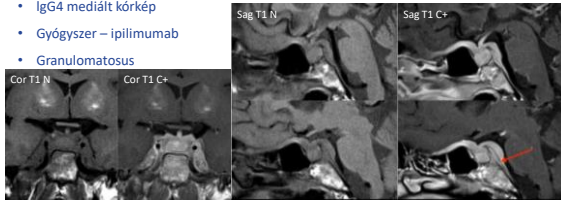
Neurosarcoidosis
Lymphocytas hypophysitis
Meningitis
Lymphoma
Metastasis / Pituitaryoma

Hypophysitis

Okok:

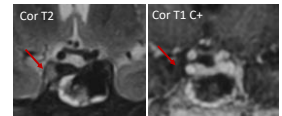
- **Lymphocytas:** autoimmun inflammatio 🧑🏻🧑🏻
- IgG4 mediált kórkép
- Gyógyszer – ipilimumab
- Granulomatosis

Parasellaris régió I.

Sinus cavernosus thrombosis: RITKA

- Gyulladásos eredetű (ritkán trauma/tumor)
- Acut: T1-T2 iso-intens
- Subacut: T1-T2 hyperintens
- Kontrasztkielés, VOS tágulat
- Laterális durafal halmoz

Tolosa-Hunt szindróma:

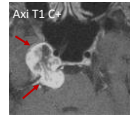
- Idiopathias granulomatosis gyulladás
- Sinus cavernosus-apex orbitae (unilateralis)
- Megnagyobbodott KH sinus
- Rekurrens contralateralis érintettség!

Parasellaris régió II.

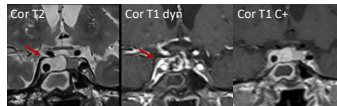
Trigeminalis schwannoma:

- Meckel-tasak vagy sinus cavernosusból indulhat ki (2.)
- KH, T1 iso-hypo, T2 iso-hyperintens
- Cystosis-necroticus-vérzés
- Egyenletes csontvékonyodás, foramenek kitágulnak

Sinus cavernosus hemangioma:

- Meningeomától DD:
  - T2 CSF jelű
  - KH centripetalis
  - nem komprimálja az ACI-t
  - nincs csonterosio
  - nincs dural tail

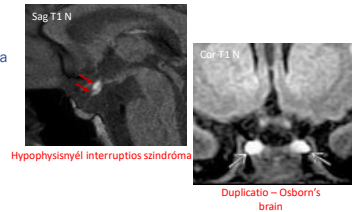

Clinical Neuroradiology

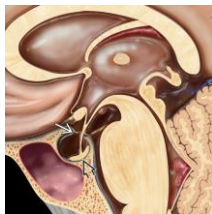
Congenitalis laesiok I. Anomália

1. Hypophysis hypoplasia

1. Neurohypophys ectopia
  2. Kallman-szindróma
2. Hypophysis duplicatio
3. Empty sella

Empty sella I.

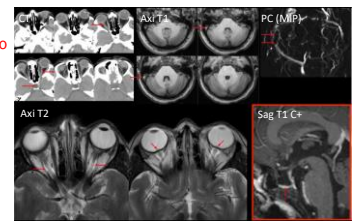
Primer:

- Normális variáció – 15%
- 👤 👤 hypophysis dysfunctio/ genetikai kórkép/ perinatalis komplikáció

Empty sella II.

DDG:

- Idiopathias ic. hypertensio (pseudotumor cerebri)
- Secunder ICH
- Hypophysis apoplexia
- Postoperatív állapot
- Arachnoidealis cysta

Fejlődési rendellenesség I.

Tuber cinereum/hypothalamus hamartoma

Migrációs probléma

Tünettan:

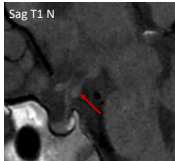

- gelasticus roham (50%)
- pubertás precoc (3/4)
- viselkedés zavar (1-3 éves)

Típusai:

- Pedunculált
- Sessilis

MR jel:

- KH nincs, cortex-hez hasonló jeladású
- Cystosus degeneratio
- MRS: NAA ↓, Cho ↑, Myo ↑

Sag T1 N   Sag T1 C+

Semmelweis Egyetem
<http://semmelweis.hu/neuroradiologia/>
A sella MR képalpító diagnosztikája
Dr. Nyilas Nóra Luca

Fejlődési rendellenesség II.

Rathke-tasak cyta

Sag T2   Sag T1 N   Sag T1 CE

Ductus craniohypophysealis maradvány (nem tumor)

Előfordulás 20%

Legtöbbször tünetmentes

Tünetképző: > 10 mm /suprasellaris (60%)

Tünetek:

- Hypophysis dysfunctio (70%)
- Látászavar (45-55%)
- Fejfájás (50%)
- Ritkán: Bevérzés, Sinus cavernosus sy.

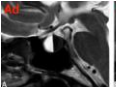
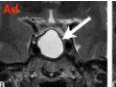
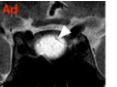
Semmelweis Egyetem
<http://semmelweis.hu/neuroradiologia/>
A sella MR képalpító diagnosztikája
Dr. Nyilas Nóra Luca

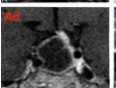
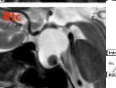
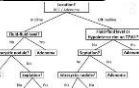
Fejlődési rendellenesség III.

Rathke-tasak cysta II.

DDG:

- Craniopharyngeoma
- Cystadenoma
- Arachnoidealis/epidermoid/dermoid cysta

Parks M et al. AJNR 2015. 36: 1866-1873

Semmelweis Egyetem
<http://semmelweis.hu/neuroradiologia/>
A sella MR képalpító diagnosztikája
Dr. Nyilas Nóra Luca

Összefoglalás

MR protokoll:

- A microadenomák 10-30%-a csak dinamikus méréssel ábrázolható!

5 leggyakoribb térfoglalás (75-80%):

- 🧑🏻🧑🏻 : Craniopharyngeoma, astrocytoma
- 🧑🏻🧑🏻 : Macroadenoma, meningeoma, aneurysma

A fő kérdés: elkülönül-e a laesio a hypophysistől/sellaris vagy infundibularis?

20-30% hormonálisan inaktív

Agresszív macroadenománál gondolni metastasisra, mely carcinoma dg-t támaszt alá!

Diabetes insipidus: gyermekeknel követés javasolt germinoma kizárására!

Rathke-tasak cysta: 20%

Semmelweis Egyetem
<http://semmelweis.hu/neuroradiologia/>
A sella MR képalpító diagnosztikája
Dr. Nyilas Nóra Luca

Köszönöm a figyelmet!

Semmelweis Egyetem
<http://semmelweis.hu/neuroradiologia/>
Orvosi Képalpító Klinika
Neuroradiológiai Tanszék

Oktatás, kutatás,
gyógyulás: 250 éves az
egészségszolgálatunk!